

Jussi Moilan

Neuvostoliitto

Kansallisteatterin

Willensaunassa

(kantaesitys 9.11.2012)

Aluksi

Neuvostoliitto on nuorien tekijöiden yritys ymmärtää suurvaltaa, joka vaikutti noin seitsemänkymmenen vuoden ajan naapurissamme ja sitä, kuinka sen perintö vaikuttaa vieläkin elämässämme. Neuvostoliiton perinnön pohdinnan lisäksi näytelmän keskeisiä teemoja ovat sukupolvien väliset kohtaamiset sekä vanhuus.

Näytelmä on osa Kansallisteatterin Kiertuenäyttämön projektia, jossa taiteilijaryhmä kiersi palvelutaloja keskustelemassa vanhusten kanssa Neuvostoliitosta. Mukanaan heillä oli Kansallismuseon Neuvostoliitto-aiheinen museosalkku, joka osaltaan oli herättelemässä muistoja ja keskustelua. Näiden haastattelujen pohjalta syntyi nyt Kansallisteatterissa nähtävä näytelmä *Neuvostoliitto* sekä palvelutaloja kiertävä kiertue-esitys *Neuvostoliitto – tarina Uskosta*.

Seuraavat tehtävät on koottu näytelmän pohjalta, ja ne on tarkoitettu näytelmää käsittelevien oppituntien tueksi. Osa tehtävistä on tarkoitettu tehtäväksi ennen näytelmän katsomista, osa taas näytelmän katsomisen jälkeen. Vaikka tehtävät pohjaavatkin näytelmään, osa niistä on sellaisia, joita voi hyvin tehdä myös muilla Neuvostoliittoa käsittelevillä oppitunneilla.

Tehtävät on suunnattu lukioon ja toiselle asteelle, ja ne sopivat erityisesti äidinkielen oppitunneille.

Tehtäviä ennen näytelmän katsomista

Ajatusmylly

Tämän tehtävän tarkoituksena on herätellä niitä mielikuvia, joita sana ”Neuvostoliitto” herättää. Ajatuksena on, että jokainen luokassa olijalla saadaan orientoitumaan päivän teemaan ja pohtimaan omia henkilökohtaisia ajatuksiaan, tunteita ja käsityksiään.

Jokaiselle oppilaalle jaetaan valkoinen paperi. Opettaja antaa 5 minuuttia, jonka aikana jokaisen oppilaan tulee taukoamatta kirjoittaa tajunnanvirtaa aiheesta ”Neuvostoliitto”. Kynän tulee olla jatkuvasti liikkeessä – tässä harjoituksessa ei kieliopilla ole väliä! Pääasia, että mielikuvat ja ajatukset saadaan liikkeelle.

Kun aika on umpeutunut, jokainen oppilas sanoo yhden asian, jonka kirjoitti paperille, ja näitä ajatuksia opettaja voi koota taululle miellekarttaan.

Keskustelua

Kun ajatusmyllyn avulla ajatukset on saatu liikkeelle, on luokassa hyvä lähteä keskustelemaan aiheesta.

- Mitä sinulle tulee mieleen sanasta ”Neuvostoliitto”?
- Onko Neuvostoliitosta puhuttu perheessäsi tai esimerkiksi isovanhempiesi kanssa? Onko siellä esimerkiksi käyty tai opiskeltu? Onko se läsnä ”sotajutuissa”?
- Millä sävyillä koet, että Neuvostoliitosta on puhuttu?
- Oletko lukenut Neuvostoliitosta?
- Vaikuttaako Neuvostoliitto jollakin tavalla tämän päivän arkielämässäsi?

Rosa Lixomin *Hytti nro 6* & Lauri Vahtre *Absurdin suurvalta – elämää neuvostojärjestelmässä*

Lue liitetiedostoina olevat katkelmat Rosa Lixomin Finlandia-palkitusta teoksesta *Hytti nro 6* (2011) ja Lauri Vahtren teoksesta *Absurdin suurvalta – elämää neuvostojärjestelmässä* (2007).

- Pohdi, millaista kuvaa nämä tekstikatkelmat antavat Neuvostoliitosta?
- Kumpaa tekstikatkelmaa pidät todentuntuisempana?
- Vahvistivatko vai muuttivatko nämä tekstikatkelmat mielikuviasi Neuvostoliitosta?
- Miten luulet, että kirjoitusajankohta (2000-luku) vaikuttaa tekstien näkemyksiin ja tunnelmaan, jota ne välittävät Neuvostoliitosta?

Näytelmän katsomisen jälkeen

Teema – tehtävä

Tehtävän tarkoituksena on käydä läpi näytelmän teemoja keskustellen ja ajatuksia jakaen. Ideana on, että tämä ryhmätehtävä toimii pohjatuksena itsenäisesti kirjoitettavalle esseelle.

Jakaantukaa neljään ryhmään. Pöytäryhmiin on jaettu neljä valkoista paperia, joista kullekin on kirjoitettu yksi näytelmän teema ja siihen liittyvät apukysymykset, joiden tehtävänä on herätellä keskustelua:

1. Uskon, Toivon ja Saran välinen puhumattomuus eli sukupolvien välinen kuilu

- Olisiko Uskon kannattanut kertoa taustastaan pojalleen Toivolle? Jos olisi, niin minkä tähden? Mitä Usko pelkäsi?

- Minkälaisia seurauksia sukupolvien yli jatkuvalla puhumattomuudella voi olla?
- Onko se mielestäsi yleistä Suomessa?

2. Neuvostoliiton perintö

- Miten Neuvostoliiton jättämä perintö vaikuttaa nykypäivän Euroopassa ja Suomessa?
- Voitko nähdä Neuvostoliiton perintöä omassa arkielämässäsi?

3. Ideologia

- Usko ja Toivo lähtivät idealisminsa ajamina Neuvostoliittoon. Miten idealismi näkyi ja näkyi heidän elämässään?
- Onko idealismi yleisesti ajan myötä mielestänne muuttunut?
- Mitä on tämän päivän idealismi?
- Mitä symboliikkaa Uskon ja Toivon nimiin liittyy?

4. Vastakkainasettelu

- Minkälaista vastakkainasettelua löysit näytelmästä?

Jokainen ryhmä käy jokaisessa pöydässä. Tarkoitus on, että kussakin pöytäryhmässä käydään tiettyyn teemaan liittyvä keskustelu ja keskustelun keskeiset ajatukset kirjataan ylös isolle valkoiselle paperille. Pöytien vaihto on 10 minuutin välein.

Lopuksi kukin ryhmä esittelee muulle luokalle sen pöytäryhmän teemasta kootut ajatukset, johon ovat viimeiseksi jääneet.

Esseet

Esseiden aiheet pohjaavat edelliseen ryhmätehtävään.

1. **Sukusalaisuudet.** Pohdi sukusalaisuuden taakkaa.
2. **Neuvostoliiton perintö.** Pohdi, miten Neuvostoliitto on läsnä nykypäivän Suomessa tai esimerkiksi omassa tai sukusi elämässä.
3. **Onko idealismi kadonnut?** Sanotaan, että nykynuoret ovat kadottaneet idealismin. Ota kantaa väitteeseen.

4. **Onko vastakkainasettelun aika ohi?** Suhtautuminen Neuvostoliittoon jakoi kansaa kahtia. Pohdi, näkyykö tämä vastakkainasettelu vielä suhtautumisessa nyky-Venäjäan?

Pohdinnalliset tekstitehtävät

Seuraavia tehtäviä voi käyttää joko tekstitaidontehtävinä tai keskustelun pohjana.

1. Näytelmän loppukohtaus

Lue alla oleva näytelmän loppukohtaus ja mieti seuraavia kysymyksiä:

Miksi kohtauksen nimi on Usko, Toivo ja Rakkaus?

Mistä Toivon lausuma ”Ei pidä tuoda taivasten valtakuntaa maan päälle, koska silloin helvettikin tulee maan päälle” puhuu tässä kohtauksessa? Miten tämän lausuman voi liittää Uskon, Toivon ja Saaraan välisiin suhteisiin? Ovatko he vaatineet toisiltaan liikaa?

Tarkkaile Saaran ja Toivon välistä suhdetta ja mieti millä tavoin se tässä kohtauksessa muuttuu.

Vastaa yhteen edellä mainitusta kysymyksistä.

1. *Usko, Toivo, Rakkaus_*

SARA JA TOIVO ISTUVAT VIEREKKÄIN JUHLAPUVUISSA; JUOVAT KAHVIA JA SYÖVÄT KERMAKAKKUA

TOIVO

Hyvä puhe.

SARA

Kiitos.

TAUKO

TOIVO

Se sano muuten aina myös sen, että "Ei pidä tuoda taivasten valtakuntaa maan päälle, koska silloin helvettikin tulee maan päälle."

SARA

Eihän se mikään uskovainen ollu, kuitenkaa...

TOIVO

Emmä tiedä, ehkä se oli vaan sitä sen ajan kieltä... Sen omaa mustaa huumoria...

HILJAISUUS

SARA

Haluut sä nähdä Väinön kuvan?

TOIVO NYÖKKÄÄ; SARA OTTAA KUVAN LOMPAKOSTAAN; TOIVO KATSOO SITÄ

TOIVO

Tossa kuvassa... ihan saman näkönen kun sä olit pienenä.

SARA PURISTAA TOIVON KÄTTÄ

TOIVO

Kyllä täällä voi itkeä.

HALAAVAT

2. Sitoutuminen nykypäivänä

Mieti, mitä seuraava kohtaaus puhuu nykyajan ihmisen vakaudesta ja sitoutumisesta.

Onko sitoutuminen johonkin aatteeseen vaikeaa? Onko sitoutumisvaihtoehtoja nykyajan globalisoituneessa maailmassa jo uuvuttavan paljon? Onko individualismin korostuminen vaikeuttanut ihmisen sitoutumista johonkin itseään suurempaan aatteeseen? Onko nykyään trendikästä sitoutua johonkin (esim. luonnonsuojeluyhdistykseen)?

Marx_

KUORO

Kaikkien maiden proletaarit, liittykää yhteen.

Kaikkien maiden proletaarit, liittykää yhteen.

Kaikkien maiden proletaarit, liittykää yhteen.

Kaikkien maiden proletaarit, liityttekö te yhteen?

Kaikkien maiden proletaarit, miksi te ette liity yhteen?

Kaikkien maiden proletaarit? Miksi liittyisitte?

Kaikkien maiden proletaarit... älkää liittykö.

Kaikkien maiden proletaarit, miksi minua kiinnostaisi, liityttekö te?

Kaikkien maiden proletaarit – entä sitten jos liityttekin.

Kaikkien maiden proletaarit.

3. Uskon uni

Alla olevassa kohtauksessa Usko kertoo Saaralle houreunesta, jonka hän näki vankileirillä. Mitä Jumalan sanat ”Usko, sinun ei tule haaveilla paratiisista maan päällä, sillä paratiisin tavoittelu maan päällä muuttuu nopeasti helvetiksi maan päällä–” tarkoittivat Uskolle? Mihin paratiisiin Usko oli uskonut? Miten kohtausta kuvaa paratiisiin muuttuneen helvetiksi?

Gulag_

NÄYTTÄMÖLLE ROMAHTAA SUURI KASA LUITA

USKO ALKAA SAHATA NIITÄ SUURELLA POKASAHALLA

USKO

Näläkä siellä ol aina. Olha sitä näläkää ollu jo muutenkii, lapsuudesta asti, mutta siellä Uralilla se oli jottain ihan muuta.

WIKIPEDIA

Ravinnon puutteessa leirissä syötiin mitä tahansa: puunkuorta, jäisiä voikukanjuuria, sahanjauhoa ja liisteriä... Raskaat työt oli mitoitettu niin, että vangista otettiin kaikki hyöty irti parissa vuodessa.

USKO

Kukkaan, joka yritti oikeesti täyttää työkiintiönsä, ei pysyny hengissä.

WIKIPEDIA

Metsätyöleireillä nukuttiin alkeellisissa parakeissa tai maakuopissa, jotka oli katettu hirsillä.

USKO

Ne maakuopat oli hirveitä loukkuja varsinkii talavella...

WIKIPEDIA

Vesi sulii lämmitettäessä seinistä lattialle ja kastuminen pakkasella oli hengenvaarallista.

USKO

Lopulta ottivat sairraalaan... Sain vangin suurinta herkkua, kaalikeitto mutta... sekkii maistu paperilta suussa, mie olin jo puoliks kuollu mie... näin semmosen hourreen.

USKON HOUREUNI

USKO

Makasin pehmosen piliven päällä, mutta yhtäkkiä siitä työnty rautapiikkejä. Tuli kauhea tuska ja koko ruumis alako sullaa. Sormet sulii ja alako venyä no... kohta ne jo putos pisaroina maahan...

VANGIT/ENKELIT HIEROVAT USKON SORMIA

USKO

Joku tuli sitten siihen ja hiero miun sormia... se oli enkeli... ne piikit vettäyty takasi piliven sissään.

JUMALAN ÄÄNI

Usko, sinun ei tule haaveilla paratiisista maan päällä, sillä paratiisin tavoittelu maan päällä muuttuu nopeasti helvetiksi maan päällä.

USKO

Se ol ihime. En siitä sen enempää sano, mutta ihime se oli, että siitä toivuin. Monta toveria mie nimittäin hautasin sillä reissulla.

PSALMI 116

Kuoleman köydet kiertyivät ympärilleni...

USKO HYÄILEE LAULUA DNJEBRILLE - LAULU VAHVISTUU NAUHALTAKOKONAISEKSI KUOROKSI

PSALMI 116

... tuonelan kauhut ahdistivat minua.

Minut valtasi tuska ja murhe.

Silloin minä huusin Herran nimeä:

"Herra, pelasta minut!"